

Krönika Ledare kolumnister

Inger Enkvist: Demokratihoten som kommer inifrån

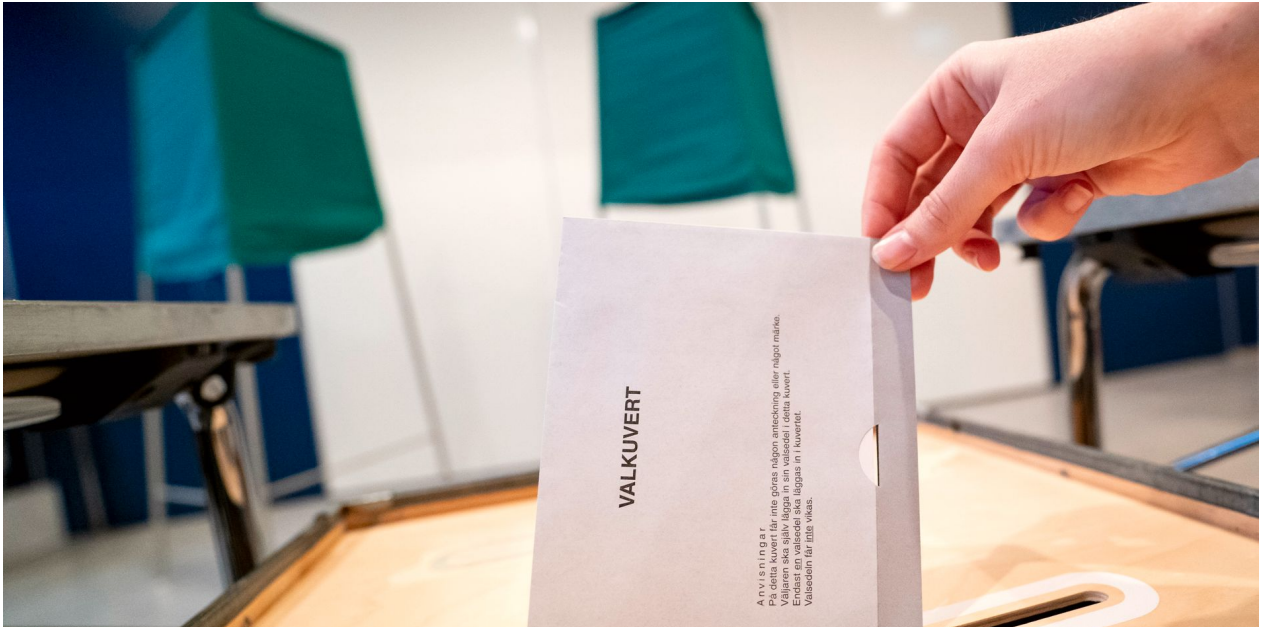

Foto: Johan Nilsson/TT

Det finns flera skäl till att västerländska samhällen nu ifrågasätter den demokratiska ordningen, och attackerna kommer från många håll.

Inger Enkvist

Publicerad 2020-10-11

Det här är en text från SvD Ledare. Ledarredaktionen är partipolitiskt oavhängig med beteckningen obunden moderat.

Det har inte undgått någon att västerlänningar i dag ofta är missnöjda med hur deras tidigare stabila demokratier fungerar. Partierna ska vara mellanhand mellan medborgarna och den politiska makten men har svårt att få fram kandidater som väljarna känner entusiasm för.

Richard H Pildes, professor i konstitutionell rätt i New York, har reflekterat över varför den politiska situationen ser ut som den gör i USA. I en nyutkommen antologi ("La démocratie dans l'adversité", red. Delsol-de Ligio, 2019) pekar han på förändringar som syftat till att förbättra demokratin men har haft icke avsedda effekter.

En förändring är att partierna fram till 1970-talet sållade fram sina

representanter och framför allt sin presidentkandidat ur partiets led. Den utsedde var välkänd och beprövad och kunde accepteras av olika grupperingar inom partiet. På 1960- och 70-talen blåste emellertid radikala vindar, och man införde primärval för att medborgarna mer direkt skulle kunna delta i den politiska processen.

Primärvalen kom att påverkas av aktivister som ofta representerade ytterlighetsåsikter. Det stärker inte heller förtroendet för politiker att ett partis huvudkandidater tar heder och ära av varandra inför öppen ridå. Partierna ryckte på så sätt undan sin egen kontroll över det viktigaste politiska beslutet.

Ett annat beslut som minskat partiernas kontroll över den politiska processen är en lag om partifinansiering som togs 2002, McCain-Feingold-lagen. Den reducerar de summor som partierna kan ta emot och definierar vilka som kan ge bidrag. Lagen har dock haft den icke avsedda effekten att pengar som tidigare gick till partierna och som de kontrollerade i stället hamnar hos fristående lobbygrupper. Denna tendens förstärktes 2010 av ett beslut i högsta domstolen, "Citizens United". Antalet lobbygrupper har ökat snabbt, driver ofta någon viss fråga, behöver inte ingå kompromisser och är inte sällan mer extrema än partierna.

En tredje utveckling har att göra med internet och sociala medier. Tidigare var kandidater till kongressen och senaten framtagna av partierna, stödda av dem och beroende av dem. Med sociala medier bygger kandidater nu upp sitt stöd på lokal nivå utanför partiets direkta kontroll. Det blir i stället partiet som, när det kommer till omröstningar i Washington, är beroende av att få med sig valda representanter som kan ha en egen agenda. Det blir allt svårare att få igenom lagförslag, som ser till hela landets bästa. När sedan politiska förhandlingar kör fast, minskar förtroendet för politiker.

Förutom det som händer på det nationella planet, kan vi lägga till en observation. Fragmenteringen går ända ner till individnivå. Demokrati är att acceptera en valutgång också när en motståndare blir vald. Nu verkar var och en tänka att demokrati är att jag får det resultat jag önskar. I samband med upplopp sommaren 2020 har vi sett hur valda guvernörer, borgmästare och polischefer hotats av högljudda och våldsamma grupper och ingen vågar försvara dem. Hur ska demokratier under dessa omständigheter kunna få de mest lämpliga att kandidera?

Inger Enkvist
